

DRI 1001 Forelesning 25. september

Bruk av IKT I offentlig virksomheter

Bruk av IKT i offentlig sektor

DRI 1001 - 25. sept. 2007

- IKT-systemene - lagdelt som en 'løk'
- Ulike typer av programsystemer i forvaltningen
- IKT og endringer i forvaltningen
- Rammer for offentlig databehandling

Pensumstoff

Sørgaard, P. (red) *IT i offentlig sektor*, kap. 2 (kompendium)

Kjos (red.): *Innføring i Informasjonsteknologi*, Kap. 1-2, 3.1-3.6,

Berg & Nesheim : *IKT i det offentlig 2002* (kompendium)

DRI1001 h07- Forelesning 25. september Arild Jansen

1

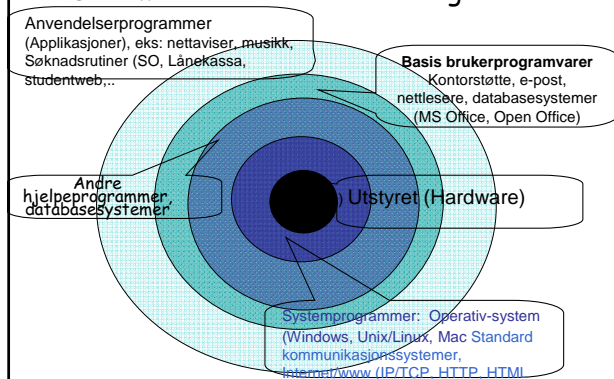
Ulike typer programvarer

- Operativsystem og systemprogrammer
 - Samling programsystemer som styrer datamaskin
 - Eks: ,MS Windows, UNIX/LINUX, Apple/MacIntosh
- Standard kommunikasjonssystemer
 - Lokalnett/trådløst nett, Internet/www (IP/TCP, HTTP, HTML,...)
- Basis brukerorienterte programmer
 - Standard hjelpeprogrammer, eks. e_post, nettlesere (Internet Explorer, Opera,...), Adobe,
 - Kontorstøtte som tekstbehandling, regneark, (eks. Office, MS , presentasjonsverktøy (eks. .ppt), vevdesign (Dreamweaver,...)
 - Databaseprogrammer (ACCES)
- Applikasjonsprogrammer: Programsystem som utfører en brukerorientert oppgave
 - Eks: Studentweb, lånekassarutiner, skatteberegning,

DRI1001 h07- Forelesning 25. september Arild Jansen

2

Datamaskin-løken - de ulike lagene ?

DRI1001 h07- Forelesning 25. september Arild Jansen

3

Hvorfor en slik lagdeling

- Lagdelingen viser komponentene mellom brukerne og IKT- systemenes kjerne og hvordan det enkelte datasystem er bygget opp
- Lagdelingen forteller en del om systemet ulike egenskaper (teknisk, bruksmessig)
- Lagdelingen viser hvordan det er mulig å skrive brukerprogrammer uten å kunne 'alt' om en datamaskin
- Lagdelingen forteller hva som kompetanse som kreves for å utvikle og bruke ulike systemer
- Lagdelingen illustrerer den historiske utviklingen av datamaskinene og programvare

DRI1001 h07- Forelesning 25. september Arild Jansen

4

DRI 1001 Forelesning 25. september

Bruk av IKT I offentlig virksomheter

Hva er offentlig IKT-bruk

Forslag til avgrensning: Bruk av IKT å utføre oppgaver som statlige eller kommunale virksomheter er pålagt å utføre, blant annet til

- Tjenesteyting overfor borgere med mer
- Forvaltnings/administrative oppgaver
- Demokratiske funksjoner (politikk i bred forstand)
- Samspill mellom offentlig virksomheter - næringslivet etc.
- Ulike andre formål

Offentlig IKT-bruk foregår i offentlige virksomheter, eller utføres av private aktører på vegne av offentlige virksomheter.

Det meste av slik IKT-bruk er forankret i et regelverk (lover og forskrifter)

En grei oversikt finnes på <http://norge.no>.

DRI1001 h07- Forelesning 25. september Arild Jansen

5

Noen generelle krav til offentlig IKT-bruk

Det stilles spesielle krav til offentlig databehandling :

- Offentlighetsloven
- Forvaltningsloven ..
- Arkivloven
- Andre lover og forskrifter

Rettsikkerhet,
offentlighet og
demokratisk kontroll

I tillegg gjelder de generelle krav for all bruk av IKT

- Lov om personopplysninger
- Lov om arbeidsmiljø mm
-

DRI1001 h07- Forelesning 25. september Arild Jansen

6

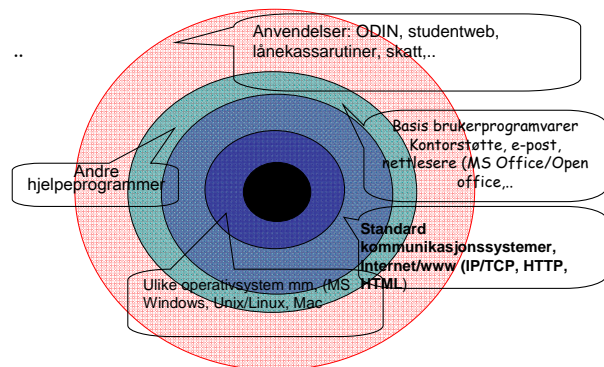
Noen ulike typer systemer i offentlig virksomhet

- **Felles infrastruktur og kommunikasjonsløsninger**
- **Administrative systemer**
 - Kontorstøtte, lønn, regnskap, arkiv, faktura, reiseregning,
- **Brukertjenester**, som tilbyr tjenester til borgere eller næringsliv.
 - Rene informasjonstjenester, f eks. Odin, ...
 - Enkle interaktive tjenester, f eks. søknadsskjemaer, ulike registre, ..
- **Fagsystemer**, som er basert på et regelverk og er spesifikke for den enkelte virksomhet
 - Mange slike er interaktive tjenester, som f eks. lånekassa , SO, skatt/ligning, trygd,
- **Samarbeidsstøtte mellom personer**, som tilbyr kommunikasjon og elektronisk samhandling mellom *personer*: styring av dokument- og arbeidsflyt
- **Samordning mellom virksomheter**: Støtte for samarbeid og samvirke mellom *virksomheter*, f eks. *ALTINN, BRREG*

DRI1001 h07- Forelesning 25. september Arild Jansen

7

Datamaskinløken - og offentlig IKT-bruk

DRI1001 h07- Forelesning 25. september Arild Jansen

8

DRI 1001 Forelesning 25. september

Bruk av IKT I offentlig virksomheter

Noen ulike funksjoner for datamaskiner (IKT) i det offentlige

- Som 'regnemaskiner', dvs. ren behandling av data
 - Eks statistikk, stat/nasjonalbudsjettet
- Arkiver og databaser, biblioteker
 - Folkeregistret, førerkortregistret, Riksarkivet,...
- Informasjonsformidling- informasjonstjenester
 - Eks Regjeringen.no, Lovdata, Stortinget.no, kommunale nettsider,
- Kommunikasjonsmedium:
 - E-post, dokumentoverføring, etter hvert SMS,.
- Automatisering av beslutning: Delvis eller helt automatisert saksbehandling
 - Skatt/ligning, samordna opptak, lånekassa, trygdeytelser,...
- Samarbeid-, koordinering- og kontroll funksjoner
 - Innrapportering, f eks stat - kommune , dept'er- etater
 - Offentlige og næringslivet

DRI1001 h07- Forelesning 25. september Arild Jansen

9

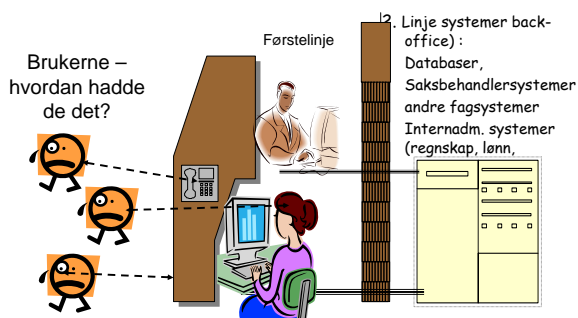
Hva innebærer overgang til elektronisk forvaltning

- Rasjonalisering og effektivisering
 - Vekt på å automatisere manuell oppgaveutføring, eks lønn, regnskap,
 - Men også raskere og enklere kommunikasjon
- Bedre og enklere brukertjenester
 - Bruke IKT til å lette informasjonstilgang og utveksling
- Nye former for tjenesteyting
 - Elektroniske tjenester til publikum
- Omorganisering og nye arbeidsformer ?
- Bedre samvirke offentlig- privat ?

DRI1001 h07- Forelesning 25. september Arild Jansen

10

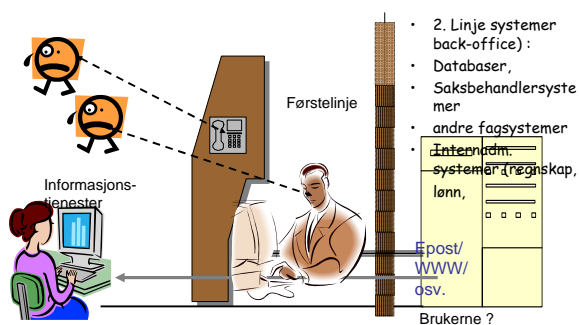
Den tradisjonelle forvaltningen?

DRI1001 h07- Forelesning 25. september Arild Jansen

11

Da Internett/WWW kom?

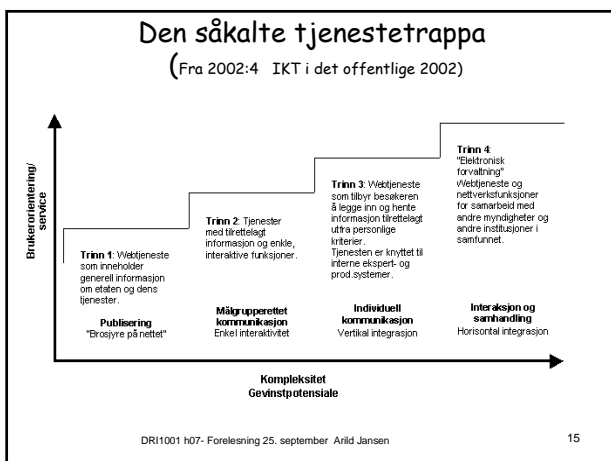
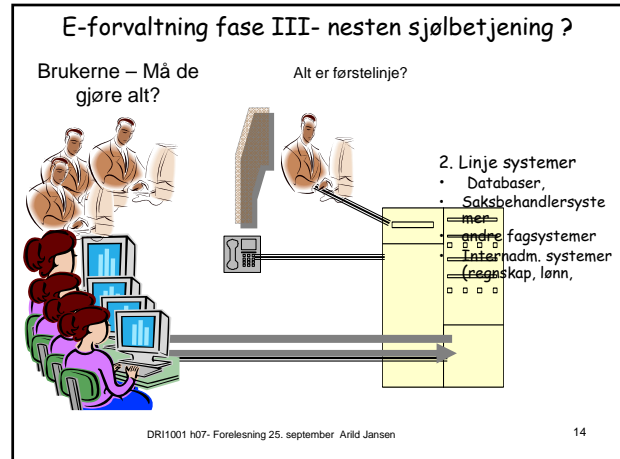
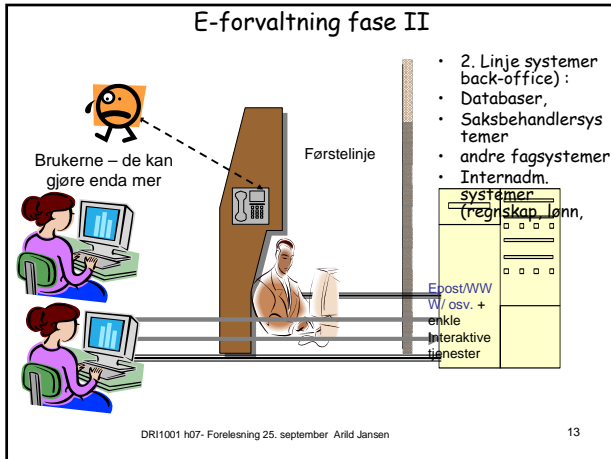

DRI1001 h07- Forelesning 25. september Arild Jansen

12

DRI 1001 Forelesning 25. september

Bruk av IKT I offentlig virksomheter

DRI 1001 Forelesning 25. september

Bruk av IKT I offentlig virksomheter

Noen hovedtrekk ved statens styring av IKT-bruk

Desentralisering og sektorisering

- Hver enkelt statlig virksomhet har ansvar for sin egen IKT-bruk
 - Omfatter både planlegging, utvikling/kjøp og bruk
 - Må følge lover og regelverk
 - Generelt lovverk (Offentlighet, Forvaltningslov, Arkivlov,..)
 - Fagspesifikk lov, f eks. Lånekassen underlagt Lov om utdanningsstøtte
 - Spesielt vurdere behov og krav til sikkerhet
- Hver fagdepartement har overordnet ansvar for bruk av IKT innen sin sektor
 - Godkjenne større investeringer og utviklingsarbeider
 - Vurdere behov for infrastrukturtiltak og andre spesielle forhold
- Stortinget har overordnet myndighet vedr. budsjett, lovendringer, med mer
 - Avklares gjennom St. mld., St. prp (budsjett med mer), Ot. prp

DRI1001 h07- Forelesning 25. september Arild Jansen

17

Fornyings- og administrasjonsdepartementet har et overordnet samordningsansvar

- Generelt bidra til modernisering og effektiv bruk av IKT i staten
- Etablering av nødvendige fellesløsninger der dette ansees nødvendig
 - Standardisering, f eks. innen datakommunikasjon
 - Retningslinjer for IKT-bruk, f eks elektronisk saksbehandling etc,
 - Overordnet sikkerhetsarbeid, bl.a. PKI-løsninger
 - Initiativ vedr. felles portaler med mer(se f eks. Minside.no:
http://www.regjeringen.no/nb/dep/fad/Tema/IT-politikk__eNorge/Minside.html?id=446154

Statskonsult (fra 1.1.2008): Direktoratet for forvaltning og IKT er Fad underliggende kompetanseorgan innen IKT

www.Statskonsult.no

Riksarkivaren forvalter Arkivloven med mer

DRI1001 h07- Forelesning 25. september Arild Jansen

18

Kommunenes og fylkeskommunenes bruk av IKT

Hver kommune og fylkeskommune velger sin egne IKT-løsninger og IKT-organisering

- Det er imidlertid en del statlige pålegg som styrer kommunenes IKT-løsninger
 - Lover og regler
 - Pålegg om innrapportering
 - Styring innen de enkelte sektorer
- Fad har en viss innflytelse, men primært gjennom faglig gode veiledninger og anbefalinger
 - Eventuelle rammeavtaler
 - Press på å bruke åpne standarder med mer
 - Sikkerhetsløsninger
- Kommunenes sentralforbund] (KS) har en viss samordnende funksjon (mest frivilling)

<http://www.ks.no/>

DRI1001 h07- Forelesning 25. september Arild Jansen

19

Hvordan skaffe seg oversikt og innsikt?

Ulike offentlige publikasjoner:

For hvert departement er det en rekke offentlige publikasjoner, blant annet

- Norske offentlige utredninger (NoU'er)
- Stortingsmeldinger (St. Mld...)
- Stortingsproposisjoner
- Odelstingsproposisjoner
- Rapporter
- Høringsnotater
- ...

Se f eks.

- <http://norge.no/>
- <http://regjeringen.no/>

DRI1001 h07- Forelesning 25. september Arild Jansen

20

DRI 1001 Forelesning 25. september

Bruk av IKT I offentlig virksomheter

Oppsummering

Målene for bruk av IKT i staten

- Effektivisering
- Bedre tjenester mot brukerne (publikum)
- Bedre samspill med næringslivet
- Reorganisering av statlige virksomheter
- Styrke demokratiet
- Styrke grunnlaget for næringsutvikling generelt

Men det er en rekke utfordringer :

- Sikkerhet og infrastruktur for digital signatur
- Gjenbruk av data og datautveksling på tvers -
men samtidig sikre datakvalitet
- Bedre kommunikasjon og samvirke mellom etatene